

Öğrenme Güçlüğü ve Davranış Bozuklukları

Karşıt Gelme Bozukluğu ve Davranım Bozukluğu

Ders içeriği

- **Karşıt gelme bozukluğu ve davranım bozukluğu**
 - *Nedenleri*
 - *Sınıf müdahaleleri*
- **Önleyici sınıf yönetimi**
 - *Sınıf beklentileri*
 - *Proaktif sınıf yönetimi stratejileri*
 - *Sınıfta çatışma çözme*
 - *Ebeveynlerle işbirliği/ortaklık kurma*
- **Sınıfta davranış değiştirme**
 - *Sınıf gözlemi*
 - *Pekiştirme*
 - *Ceza*
- **Sonuç**

Problem davranışları anlamak ve davranış problemleriyle baş etmek

Yıkıcı davranışlar sergileyen öğrenciler otorite figürlerine ve sınıf kurallarına karşı gelirler.

Bu öğrencilerin bir kısmı akademik olarak da başarısızdır ve dikkatlerini sürdürmede zorluk yaşarlar.

Bir kısmı ise sınıf içi görevleri yerine getirseler de akranlar ve yetişkinlerle ilişkilerinde zorluklar yaşarlar.

Bu tür davranışlar okulda başarının düşmesi ve ciddi şekilde toplumda uyumsuzluk yaşamaları için uzun süreli risk oluştururlar (Bradley vd., 2008; Reinke vd., 2008).

Karşıt Gelme Bozukluğu ve Davranım Bozukluğu

1980lerden beri → yıkıcı davranışları olan 2 grup çocuk belirlenmiştir (erkek çocuklar çoğunlukta)

1. Karşıt gelme: çocukların davranışları yetişkinlerin kuralları ya da sınırlarından bağımsızdır, kendi istediği gibi davranır.
2. Yukarıdaki örüntüye ek olarak saldırganlık vardır. Bu durumda diğer çocukların ve öğretmenlerin hakları zarar görür.

Karşıt gelme, fiziksel saldırganlık hariç tüm ciddi davranış sorunlarını içerebilir (davranım) (Connor & Doerfler, 2008; Goldstein & Rider, 2013).

Kindar, intikamcı ve öfkeli davranışları olan ve karşıt gelen çocuklar daha ciddi agresif davranışlar sergileme riski taşırlar (Loeber vd., 2000).

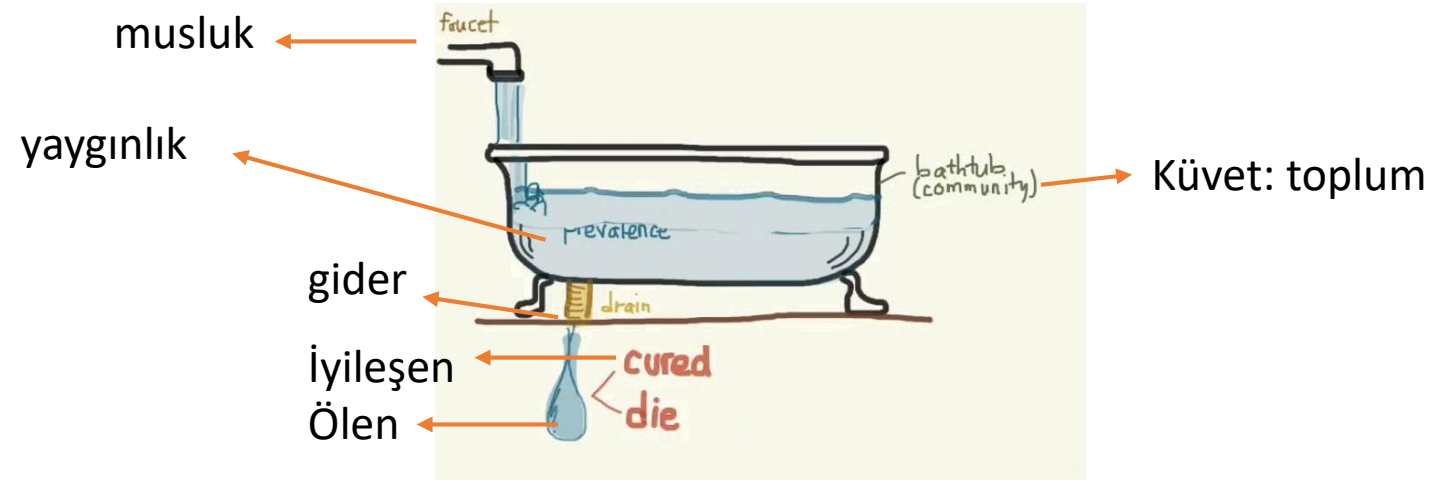
Planlama, dikkat ve özdüzenlemeden farklı olarak (bunlar yürütücü işlevlerle ilişkilidir), karşıt gelme daha çok biyolojik, işlevsel ve psiko-sosyal faktörlerden etkilenir (Burke vd., 2002).

Daha ciddi problem davranışlar «davranım bozukluğu» adını alır: diğerlerinin hakları ihlal edilir, temel sosyal kurallar ve normlar ihlal edilir (APA, 2013).

Fiziksel saldırganlık, gaddarlık, mülke zarar, hırsızlık, yangın çıkarma, fiziksel şiddet!

Yaşı büyük olan ve bu tür davranışlar sergileyen çocuklar madde kullanabilir, içki sorunları olabilir, cinsel davranışlar sergileyebilir.

KGB ve DB'nin sıklığı %2.7 (Costello vd., 2003), yaygınlığı 12.6, davranım bozukluğunun ise %6.8.

Bu tür yıkıcı davranışları olan çocukların sıklıkla eş tanı olarak öğrenme güçlükleri sergilerler, DEHB sergilerler ve duygusal sorunlar sergilerler.

KGB → yetişkinlikte hem davranış hem duygusal bozuklukların güçlü bir yordayıcısıdır (Loeber vd., 1009; Rower vd., 2010).

Akran ilişkileri saldırgan davranışlardan etkilenir. İlişkiler şu şekilde değerlendirilebilir:

1. Sınıf ve okul iklim değerlendirmesi (sınıfta öğrenme ve çalışmaya ilişkin öğrencilerin deneyimlerini aktarmaları istenir)
2. Öğrencilerin akranlarının özelliklerini derecelemelerini isteyen dereceleme ölçekleri
3. Sınıf ya da okulda problemlerin yaygınlığını ve doğasını betimleyen çok aşamalı dereceleme yapma
4. Öğrenme ortamı, davranışlar ve öğrenci başarısını betimleyen arşiv verilerini inceleme ve analiz etme (Baker, 2008; Doll vd., 2014; Severson vd., 2007).

KGB ve DB'nin nedenleri

Saldırgan davranışların nedenleri tam olarak belirlenememiştir. Biyoloji ile çevre arasındaki ilişkiden kaynaklandığı düşünülmektedir.

KGB ve DB için sınıf müdahaleleri

Sınıflarda yıkıcı davranışlarla baş etmek çoğu deneyimli öğretmen için bile zor olabilmektedir.

Bu davranışlar için net bir plan, bazı müdahalelere ilişkin mantığı anlama, müdahaleleri tutarlı olarak uygulayabilme, gerektiğinde sorun çözebilme ve müdahaleyi uyarlama gerekir, genelde bir okul psikoloğu ya da PDR uzmanından yardım gerektirir.

KGB ve DB ortadan kaldırılmayabilir ancak onlarla baş edilebilir.

Sınıfta 3 farklı şekilde yıkıcı davranışlarla baş edilebilir:

1. Önlemeye dayalı teknikler
2. Uygun olmayan davranışları düzeltme ve kontrol etme teknikleri
3. Müdahale teknikleri

Önlemeye dayalı stratejiler, davranışın ortaya çıkma olasılığını azaltır.

Düzeltilme ve kontrol teknikleri, davranışın değiştirilmesi ve davranışa ilişkin daha uygun örneklere model olması için öğretmenlere stratejiler sunar.

Müdahale teknikleri, sınıf dışı teknikleri içerebilir, danışmanlık ve aile terapisi gibi ya da sınıf içi özel amaçlı yaklaşımları içerebilir.

Davranış problemlerini önlemek ve düzeltmek için genel öneriler

- Minör davranış sorunları normal gelişim gösteren çocuklar ve ergenlerde görülebilir. Yüksek davranış beklentileri oluşturma ancak bu tür beklentilerin her zaman karşılanamayacağını da anlama. Mükemmel davranışlar beklememe.
- Sabırlı olma. Davranışların yalnızca nadiren hemen iyileşebileceğini anlama ve öz disiplinin gelişiminin zaman alacağını bilme.
- Kişinin kendi davranışları için sorumluluk almasını (öz disiplin) ve öz düzenlemeyi vurgulama.
- Uygun olduğunda, davranışın işlevlerini ve etkileyen faktörleri gözden geçirme ve hedefleme. Müfredat, öğretim beklentiler ve diğer davranış ve okulla ilişkili faktörlerin öğrencinin davranışlarını iyileştirmek için nasıl uyarlanabileceğini ayrıntılı düşünme. Müdahale için hedeflenebilecek bir dizi düşünce ve duyguyu da gözden geçirin.
- Tartışmama, sakince, net bir şekilde ve saygılı bir şekilde konuşma. Öğrencinin uygun olmayan davranışı için hayal kırıklığını gösterme ancak kızgınlık ifade etmeme. Öfkeli olmaya model olmama (sözel ya da sözsüz). Sinirlendiyse öğretmenin problemi tartışmadan önce bir süre beklemesi gerekir (ya da bir başkasından bununla ilgilenmesi istenebilir).
- Çaba ve başarıları pekiştirme, kurallara uymamayı değil!
- Öğrencinin neyi yanlış yaptığını, neden yanlış olduğunu, neyin farklı bir şekilde yapılabileceğinden ve gelecekte benzer bir durumda hangi davranışların sergilenebileceğini anladığından emin olma.

- Toplum içinde aşağılamaktan kaçınma. Uygun olduğunda düzeltmeyi öğrenciyle yalnızken kullanma.
- İyileşme / düzelmeye ilişkin beklentiler ve standartların net, mantıklı ve gerçekçi olduğundan emin olma.
- Öğrencinin davranışlarının iyileşeceği ve beklentilerinizi karşılayacağına ilişkin iyimser olma.
- Olumlu öğrenci öğretmen ilişkileri geliştirme ve bunu sürdürmeye çalışma. Desteğini iletme / bildirme. İlişki ceza nedeniyle bozulduysa, sıcaklık, ilgi ve destek sunarak ilişkiyi düzeltmek için hemen çalışmaya başlama.
- Düzeltmenin tekrarlanması gerekiyorsa anne babaları da işe dahil etme. Öğrencinin davranışını iyileştirmeye yardımcı olmak için bir destek sistemi oluşturma.

Disiplin ve davranışlara ilişkin önleyici yaklaşımlar

Disiplin öğretmenin öğrencilerin sınıftaki problemlerine tepkiden çok daha fazlasını içerir.

Sınıfta disiplin ya da davranışsal sorunları ele almaya ilişkin prosedürler, öğretmenlerin öğrencilerin hatalarından ders almalarına yardımcı oldukları ve davranışlarını ve akademik performanslarını iyileştirdikleri süreçtir.

Sınıf ve davranış yönetiminde önleyici yaklaşım en başarılı olandır.

Problem davranışların ortaya çıkmadan önlenmesini sağlar, davranışlar ortaya çıkarsa da baş etmesi daha kolay olur.

Birinci basamağı olumlu ve etkili öğretim ortamı oluşturmak, her öğrenciyi daha iyi anlamak ve ebeveynlerle tutarlı bir iletişim yolu geliştirmektir. Bu tür sınıflarda tüm öğrenciler akademik, sosyal e duygusal olarak başarılı olabilirler.

Sınıf beklentileri

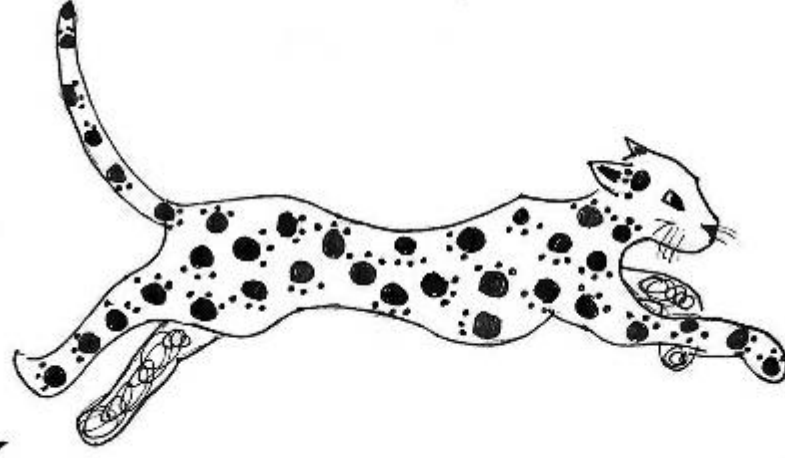
Disiplin öğretmenin net olarak belirlenmiş beklentiler yaratma, öğrencilerin bu beklentileri anlamasına yardımcı olma ve sonuçlar ile ödülleri kullanma sistemidir.

Sınıf yönetimi becerilerinin iyi olması, öğrencilerin katıldığı uygun müfredat olması ve dirençli davranışlar için öğretimsel yaklaşımlar kullanılması ile öğretmenler ve okul personeli reaktif / tepkisel, sonuca bağlı disiplin sistemleri kullanmaya çok az gereksinim duyacaklardır (Lane vd., 2011).

Sınıf beklentileri hem sınıf hem okul beklentilerini içerebilir.

Sınıf beklentileri, kısaca belirtilmeli ve anlaşılması kolay olmalıdır, beklenen davranışı açıkça ifade etmeli problem davranışları içermemelidir (dört nala koşmayın demek yerine sakince yürüyelim gibi)

Öğretmenler de okul personeli de beklenti geliştirmelidir. Okul personelinin 3-5 olumlu olarak ifade edilmiş okul beklentisi olmalıdır. Bu beklentileri her öğretmen sergilemeli, öğretmeli ve tutarlı olarak pekiştirmelidir.

Saygılı ol. [x]

Sorumlu ol. [x]

Güvende ol. [x]

ÇİTALAR

Proaktif Sınıf Yönetimi Stratejileri

Öğrencilere yakın durmak (uygun davranışlara ipucu sunabilmek için)

Öğrencilere soru sorulduğunda / yönerge verildiğinde öğrencinin yanıtlamasını istemek. Bu fırsatların sayısını artırmak: Dakikada 4-6 fırsat (sözel, yazılı, bireysel ya da koro halinde tepki istenebilir)

Sınıfın fiziksel ortamının düzenlenmesi

Geçişlerin düzenlenmesi

Öğrenci katılımını / meşguliyetini artırma

Öğretimin önceden planlanması, problem davranışları önler.

Doll ve diğ. (2013), önerileri: olumlu öğrenci davranışları için sınıfların özellikleri

1. Öğrenciler yeterli olduklarına ve etkili öğrenciler olduklarına inanırlar (akademik verimlilik)
2. Öğrenciler kendi belirledikleri öğrenme amaçları için çalışırlar (akademik öz belirleme).
3. Öğrenciler minimum yetişkin gözetiminde uygun davranışlar sergilerler (davranışsal öz kontrol).
4. Öğrencilerin öğretmenleriyle sevgi dolu ve otantik ilişkileri vardır (öğretmen-öğrenci ilişkileri).
5. Öğrencilerin akranlarıyla süreğen ve ödüllendirici arkadaşlıkları vardır (akran ilişkileri)
6. Anne babalar sınıftaki öğrenme etkinliklerinden haberdardır ve bunları güçlendirirler (ev-okul ilişkileri)

SINIFTA DAVRANIŞ DEĞİŞTİRME

Davranış değiştirme: gözlenebilir ve ölçülebilir olumsuz davranışlar değiştirmek için hedeflenmelidir.

Etkili ve tutarlı bir şekilde davranış değiştirme planı uygulanmazsa müdahaleler başarısız olabilir (uygulama güvenirliliği).

Tüm davranışlar, o davranışın «sonucu»yla sürdürölür, değiştirilir ya da şekillendirilir.

DEHB ve depresyon gibi bozukluklarla ilişkili mizaç ve duygusal etkiler nedeniyle bazen sınırlar olsa da doğru sonuçlar ile tüm çocuklar daha etkili bir şekilde işlevde bulunurlar.

işlevsel değerlendirme: uygun olmayan bir davranışın işlevine ilişkin hipotez geliştirmede kullanılan bilgi toplama stratejilerini içerir (Alberto & Troutman, 2013).

Davranışsal değerlendirme

- Sınıf gözlemleri

davranışın sıklığı-süresinin belirlenmesi

Sistemik doğrudan gözlem (SDG)

1. Belirli davranışları ölçmek için neden veri toplandığı belirlenir
2. Operasyonel olarak davranışlar tanımlanır
3. Nesnel değerlendirme için standart bir prosedür belirlenir ve veriler buna göre toplanır
4. Gözlem için yer ve zaman belirlenir
5. Gözlemci güvenilirliği sağlanır.

Pekiştirme

Davranışları güçlendiren sonuçlardır. Cezalar ise davranışları zayıflatır.

Davranışların sonuçları ya hemen sonrasında ya da hemen öncesinde meydana gelen olaylarla ilişkilidir.

Davranış sonuçlarına örnekler:

1-Davranış değiştirme stratejisi: olumlu pekiştirme

Davranış örneği: Ayşe sırasında sessizce çalışıyordu

Sonuç: Öğretmen Ayşe'yi över ve ödüllendirir.

Gelecekte davranış üzerine etkisi: Ayşe sırasında sessizce çalışmaya devam eder.

2- Davranış değiştirme stratejisi: Sönme

Davranış örneği: Zeynep Melis'in pembe kazağıyla dalga geçer.

Sonuç: Zeynep görmezden gelinir.

Gelecekte davranış üzerine etkisi: Zeynep Melis'le dalga geçmekten vazgeçer.

3-Davranış değiştirme stratejisi: olumsuz pekiştirme

Davranış örneği: Mehmet matematik dersine girince midesinin ağrıdığını söyler.

Sonuç: Öğretmen Mehmet'i müdürün odasına gönderir.

Gelecekte davranış üzerine etkisi: Matematik dersinde Mehmet midesinin ağrıdığını söylemeye devam eder.

4- Davranış değiştirme stratejisi: Ceza

Davranış örneği: Ali kimse kullanamasın diye kalemlerin hepsini kırar.

Sonuç: Ali teneffüse çıkamaz.

Gelecekte davranış üzerine etkisi: Ali kalemleri kırmaz.

Pekiştirme ve ceza

1. Davranışı izler
2. Davranışın hemen arkasından gelir
3. Davranışla uyumlu olmalı ve çocuk için anlamlı olmalıdır.
4. Tek bir pekiştireç ya da ceza yerine birden fazlası daha etkili olmaktadır.

Pekiştireç mi ceza mı davranış üzerinde daha etkilidir??

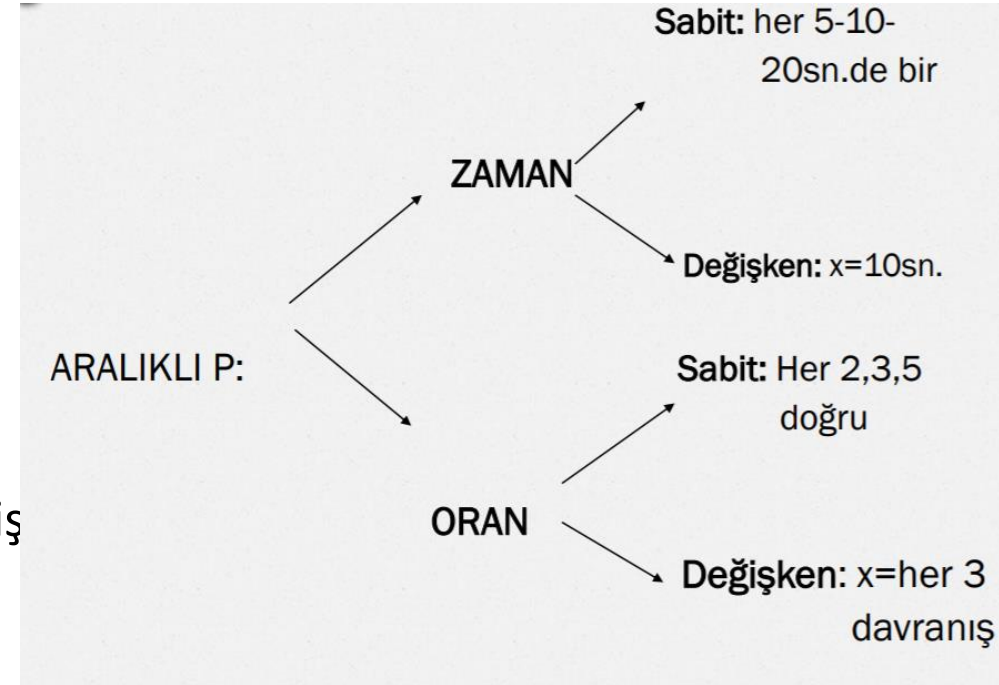
Pekiştireçler, alternatif davranış geliştirme, daha işlevsel davranışlar için daha etkilidir.

Pekiştireç tarifesi: sürekli pekiştirme ya da aralıklı pekiştirme (sürekli pekiştirme → edinimde)

Basit zaman / oran Aralıklı pekiştirme davranışın daha sık ortaya çıkmasını sağlar.

Sürekli → sabit aralıklı → değişken aralıklı

Değişken aralıklı yeni bir davranışı öğrenirken değil öğrenilmiş bir davranışın korunması / sürdürülmesi için etkilidir.

Olumlu pekiştirme

Hem görev üzerinde çalışma hem de görevleri tamamlama üzerinde etkilidir (DuPaul & Stoner, 2003; Goldstein & Brooks, 2007; Zentall, 2006)

İlkokulun ilk yıllarında (1. ve 2. sınıfta) öğretmenler daha fazla olumlu pekişireç kullanmakta ilkokulun sonuna doğru ve orta okulda öğretmenler daha çok olumsuz davranışlara dikkat yöneltmektedirler. Olumsuz davranışla dikkat çeken çocuk için bu davranışlar kısa vadede azalırken uzun vadede sıklığı artmaktadır.

Öz kontrolü düşük olan çocuklar, öğretmenin odaklandığından başka şeylerle ilgilenebilirler. Bu durumda çocuk üretkenliği düşük etkinliklere yönlenebilir ve davranışları tahmin edilemez hale gelebilir. Öz kontrolü düşük olan çocukların olduğu sınıflarda NG çocukların olumsuz öğrenci-öğretmen ilişkileri de daha fazladır! Öz kontrolü düşük olan çocuklarla öğretmenler daha kontrolcü ve daha gergin olmaktadır.

Öğretmenler olumlu davranışlara daha az dikkat ederken olumsuz davranışlara daha çok dikkat ediyorsa okul yılları boyunca çocukların istenmeyen davranışlarında artış gözlenebilmektedir. İlkokulun başında öğretmenler çocukları daha çok pekiştirirken problem davranışı olanlar pekiştireç alamazken ilkokul yıllarının sonuna doğru genel pekiştireçler de azalmakta bu durum da problem davranışı olan çocukları daha büyük riske atmaktadır.

Düzeni bozucu davranışları olan çocukların da olumlu pekiştireç alabilecekleri bir sistem oluşturulmalıdır, pekiştireç alma kriteri çok yüksek tutulmamalıdır. Bu nedenle başlama düzeyi çok iyi belirlenmelidir! (Çalışırken ortalama 10 kere ayağa kalkan çocuk için kriterin / ölçütün ilk aşamada 8 olarak belirlenmesi gibi sonra azaltılması gibi)

Sembol pekiştirme

1. Müdahale gerektiren davranışa karar verin.
2. Problem davranış için en çok ortaya çıkma olasılığı olan ortamı belirleyin.
3. Başlama düzeyini belirleyin. (sıklık, süre, şiddet)
4. Birincil ve ikincil pekiştireçleri belirleyin. (ödüllerin tercih edilen pekiştireçlerden olduğundan ve davranış programı dışında çok zor elde edildiğinden emin olun)
5. Davranışlara değer biçin. (Birden fazla davranış varsa listeleyin en önemlilere daha fazla değer verin.)

Kaynak

Learning Disabilities and Challenging Behaviors: Using the Building Blocks Model to Guide Intervention and Classroom Management, Third Edition
Nancy Mather Ph.D. (Author), Sam Goldstein Ph.D. (Author), Katie Eklund Ph.D. (Author), Dr. Elaine Cheesman Ph.D. (Contributor), Dr. Deborah Rhein (Contributor), Dr. Anmarie Urso Ph. D. (Contributor)
Paul H Brookes Publishing